

7. N. Yu. Volianiuk, H. V. Lozhkin, O. V. Vynoslavskaya, I. O. Blokhina, M. O. Kononets, O. V. Moskalenko, O. I. Bokovets, B. V. Andriitsev (2019). *Sotsialna psykholohiia*. [Social psychology]. Kyiv.

8. Stanyslavskiy, K. S. (2003). *Rabota aktera nad soboi*. [The actor's work on himself]. Moskva.

9. Tsariuk, I. (2008). *Osobyistisnyi pidkhid u dyryhentsko-khorovii maibutnoho vchytelia muzyky*. [Personal approach in conducting and choral work of a future music teacher]. Zhytomyr.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

РАСТРУБА Тетяна Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової майстерності, керівник творчо-експериментальної лабораторії Навчально наукового інституту мистецтв імені Олександра Ростовського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Наукові інтереси: особистісно орієнтоване музичне навчання і виховання, підготовка хорових диригентів, комп'ютерне хорове аранжування.

ДОРОХІНА Любов Олексіївна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри вокально-хорової майстерності Ніжинського державного

університету імені Миколи Гоголя.

Наукові інтереси: теорія та історія хорового мистецтва, історія хорової культури Чернігівщини, методика викладання хорового диригування.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

RASTRUBA Tetiana Vitalievna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of vocal and choral skills, head of the creative and experimental laboratory of the Alexander Rostovsky educational and Scientific Institute of arts of the Nizhyn Mykola Gogol State University.

Circle of scientific interests: personality-oriented music training and upbringing, training of choral conductors, computer-based choral arrangement.

DOROKHINA Liubov Alekseevna – candidate of art history, Associate Professor of the Department of vocal and choral skills of the Nizhyn Mykola Gogol State University.

Circle of scientific interests: theory and history of choral art, history of choral culture of Chernihiv region, methods of teaching choral conducting.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2021 р.

УДК 37.091.3:36-051

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-197-157-162

СЕМЕЗ Андрій Анатолійович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7173-7155>
e-mail: seman1973@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ АКсіОЛОГіЧНОГО ПІДХОДУ ЯК УМОВА СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Інтеграція України у світову систему вищої освіти, поява нових цінностей, розуміння значущості освіти виявили необхідність у формуванні соціального педагога, який здатний швидко орієнтуватися в навколишній дійсності. Трансформації у соціальній сфері перевершують динаміку особистісної готовності до їх соціально-професійної адаптації. Система освіти в цій ситуації покликана допомогти майбутньому соціальному педагогу сформувати в собі якості, необхідні для становлення конкурентоспроможної, активної особистості, здатної адаптуватися до нових соціальних умов у максимально короткі терміни. Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)» визначає стратегічну мету розвитку системи виховання молодого покоління України: забезпечення

можливостей постійного духовного й культурного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації [1, с. 5].

Одним із напрямків реалізації поставленого завдання є втілення принципу гуманізації освіти. Якщо розглядати гуманізм як систему ціннісних орієнтацій, як світогляд, то основою його має стати ціннісне ставлення до самої людини. Важливо зрозуміти, що в центрі будь-якої соціально-педагогічної системи завжди стоїть людина – студент, який постає не тільки об'єктом цілеспрямованого соціально-педагогічного впливу, але й суб'єктом свого становлення як гармонійно розвиненої особистості. Застосування принципу гуманізації освіти змушує викладачів вищої школи розглядати соціально-педагогічну діяльність як процес цілеспрямованої активної взаємодії зі студентами, метою якого є становлення

останніх як особистостей і фахівців. Для цього освіта і самоосвіта має прищеплювати майбутнім фахівцям загальнолюдські цінності. Орієнтація на цінності – характерна риса людського існування. Без ціннісного підходу до явищ дійсності неможлива ні діяльність людини, ні її життя. Цінностями особистості є не тільки явища предметного світу (засоби задоволення потреб особистості), але також норми та ідеали. Тому засвоєння студентами системи цінностей становить необхідну умову соціальної та професійної адаптації. Студентська молодь не тільки засвоює норми, традиції, цінності, систему ділових та особистісних відносин у групі, але й веде боротьбу за їх утвердження. Саме це забезпечує йому входження до колективу. Проблема полягає в необхідності ефективної адаптації майбутнього фахівця до нових видів діяльності, середовища, через призму власних та суспільних ідеалів, інтересів, цінностей і норм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема адаптації – одна з фундаментальних міждисциплінарних наукових проблем, яка вивчається на соціально-економічному, педагогічному, медико-біологічному рівнях. У вітчизняній науці розробкою проблеми професійної адаптації займалися Е. Маркарян, А. Налчаджян, А. Фурман, А. Реан, С. Редліх, С. Вершловський, В. Слободчиков, Ф. Березін, О. Гура, Є. Клімов, В. Сластьонін, В. Кузьміна, В. Шадріков, А. Маркова.

Проблему адаптації студентів вищих і середніх спеціальних навчальних закладів розглядали В. Брудний, Г. Воронка, Л. Кондрашова, Л. Єгоров, Л. Кондратьєва, В. Лісовський, Є. Павлютенков, А. Терещенко. Аналіз цих робіт показав, що їх автори основну увагу приділяють навчальній адаптації. Роботи Д. Фельдштейна, І. Георгієвої присвячені соціалізації індивіда, адаптації в мікрогрупі, колективі, суспільстві; залученню індивіда до системи громадських зв'язків, суспільно-трудова діяльності. В Україні ця проблема знайшла відображення в працях О. Любора, В. Матусевича, В. Осовського, Є. Павлютенкова, Г. Балла, Б. Федоришина, Є. Якуби та інших дослідників. Дослідження, проведені Т. Катковою, доводять, що однією з найголовніших умов соціально-психологічної адаптації майбутнього фахівця виступає наявність у нього загальнолюдських ідеалів і цінностей [2, с. 57].

Основи соціально-педагогічної аксіології, духовність у контексті завдань сучасного культурно-освітнього простору розкривається у працях С. Анісімова, Н. Асташова, І. Беха, О. Вишневецького,

О. Здравомислова, І. Зязюна, В. Ігнатової, І. Матюши, О. Сухомлинської, Г. Шевченко. Проблемам ціннісних орієнтацій присвятили свої дослідження А. Аза, М. Бобнева, О. Богомолова, О. Борковська, О. Зотова, С. Коваль, В. Ольшанський, І. Наместнікова, Г. Чиждова, В. Ядова та інші. В працях цих учених фундаментально аналізується сутність аксіології, поняття про ціннісні орієнтації, їх структура та класифікації, можливі шляхи розвитку аксіосфери особистості і соціальних груп. Проте, завдання які ставляться сьогодні перед середньою та вищою школою України, щодо виховання висококультурної та високоморальної особистості визначають необхідність розширення цих досліджень.

Мета статті полягає у визначенні теоретичних аспектів та дослідженні проблеми впровадження аксіологічного підходу як умови соціально-професійної адаптації майбутнього соціального педагога.

Викладення основного матеріалу дослідження. На основі аналізу та вивчення філософської літератури ми дійшли висновків, що аксіологія як філософське вчення про природу цінностей, вивчає зв'язки різноманітних між собою духовних і матеріальних чинників, а також встановлює їх зв'язки зі структурою особистості. Цінність визначається як те, що має значення для людини. Цінності особистості закріплюються у свідомості у формі нормативних уявлень та виступають орієнтирами діяльності людини. У ціннісних категоріях проявляються знання, інтереси та переваги різних соціальних груп та особистостей. Кожна конкретно-історична суспільна форма характеризується специфічним набором цінностей та їх ієрархією. У більшості сучасних демократичних країн найвищою цінністю вважають права людини. У суспільстві загальноприйнятими свідомими цінностями є віра, індивідуальність, любов, надія, співчуття, ставлення до влади, повага до життя й гідності особистості, повага до батьків, піклування про дітей. Існує зв'язок між соціальними та особистісними цінностями. Людина, сприймаючи соціальні цінності через призму індивідуальної життєдіяльності, може визначити свої особисті цінності. Автори навчально-методичного посібника з філософії Л. Афанасьєва та Т. Троїцька стверджують, що засвоєння окремою людиною системи цінностей становить необхідну основу соціалізації особистості та дотримання нормативного порядку в суспільстві [6, с. 168].

У соціально-педагогічній літературі сукупність цінностей особистості відносять до поняття «педагогічна культура». Так,

С. Чернілевський визначає, що «професійно-педагогічна культура – це міра й засіб творчої самореалізації викладача ВНЗ у різноманітних видах педагогічної діяльності та спілкування, спрямованих на засвоєння, передачу й створення педагогічних цінностей і технологій» [7, с. 399]. Крім того, С. Чернілевський, окреслюючи модель професійно-педагогічної культури, виділяє поряд з технологічним та особистісно-творчим компонентом окремо й аксіологічний компонент, стверджуючи при цьому, що у процесі соціально-педагогічної діяльності майбутні фахівці засвоюють ідеї й концепції, набувають знань та вмінь, які виступають як педагогічні цінності. Для соціального педагога цінності є критеріями оцінки дійсності інших людей, а також самого себе. В. Крижко та Є. Павлютенков у книзі «Психологія в практиці менеджера освіти» наводять результати дослідження життєвих цінностей фахівців соціально-педагогічної діяльності. Ієрархія їх цінностей виглядає таким чином: перша цінність – здорове сімейне життя та виховання власних дітей; друга – матеріальне благополуччя; третя – професійна діяльність як джерело благополучного існування; четверта – розвиток власних здібностей; п'ята – позитивне спілкування з оточуючими людьми; шоста – пізнання себе; сьома – привернення себе до культури.

Таким чином, учені констатують, що «соціальний педагог, який не може визначити свої особисті цінності, не спроможний сформувати їх у інших людей» [3, с. 153]. Уміння визначити та змінювати цінності виявляється для майбутнього соціального педагога дуже важливим з тієї точки зору, що він бере участь у процесі формування цінностей майбутніх поколінь. Під професійними цінностями автори книги розуміють елемент внутрішньої структури особистості, який відтворює її суб'єктивне ставлення до суспільно значущих цінностей праці й окремих компонентів соціально-педагогічної діяльності [3, с. 161].

Таким чином, аналіз наукових джерел дозволив нам визначити поняття цінностей соціально-педагогічної діяльності. Отже, цінності соціально-педагогічної діяльності – це ті особливості соціально-педагогічної діяльності, які дозволяють соціальному педагогу задовольняти власні матеріальні, духовні та суспільні потреби і які виступають орієнтиром його соціальної й професійної активності, спрямованої на досягнення гуманістичної мети. Співвідносячи потреби особистості з професією соціального педагога, можна запропонувати такі групи цінностей соціально-педагогічної діяльності: цінності,

пов'язані із самоствердженням у людському суспільстві (значущість праці, престиж); задоволення потреби в спілкуванні (діти, цікаві люди); цінності, пов'язані із самовдосконаленням (розвиток творчих здібностей, привернення себе до духовної культури); цінності, пов'язані із самореалізацією (творчий характер праці, привабливість соціально-педагогічної діяльності тощо); цінності, пов'язані із утилітарно-прагматичними запитами (самоствердження, кар'єра, професійне зростання, подовжена відпустка).

За предметним змістом це цінності самодостатності. Цінності самодостатності є цінностями-метою стосовно себе. Вони віддзеркалюють довготривалу життєву перспективу: творчий та різноманітний характер праці соціального педагога; престиж його діяльності; суспільна значущість праці; самоствердження у соціально-педагогічній діяльності. Ці цінності знаходять своє логічне продовження в меті соціально-педагогічної діяльності, яка пов'язана з розвитком особистості дитини, клієнта, соціального педагога. Цінності інструментального типу – цінності-засоби, які характеризують засоби досягнення цінностей-цілей. Структурний і якісний аналіз цінностей педагогічної діяльності визначив їх комплексний характер, довів їх гуманістичну сутність. Ці соціально-педагогічні цінності у свідомості соціального педагога утворюють систему ціннісних орієнтацій.

Для того щоб визначити ціннісні орієнтації соціального педагога, з'ясуємо значення поняття «ціннісні орієнтації». Ціннісні орієнтації – це найважливіші елементи особистості, які відмежовують значуще, суттєве для певної людини від незначного, несуттєвого. Ціннісні орієнтації забезпечують стійкість особистості, стиль її поведінки та діяльності, виражений у спрямованості потреб та інтересів. Ціннісні орієнтації пов'язані з необхідністю вирішення протиріч та конфліктів у мотиваційній сфері особистості, що виражається в боротьбі між обов'язком та бажанням, мотивами моральними та утилітарними. Розвинені ціннісні орієнтації – ознака зрілості особистості, показник її соціальності. Сукупність ціннісних орієнтацій обумовлює такі якості особистості, як цілісність, надійність, вірність певним принципам та ідеалам, здатність до вольових зусиль в ім'я цих ідеалів і цінностей [6, с. 169].

Важливою властивістю особистості соціального педагога виступає гуманістична спрямованість. Гуманістична спрямованість – це спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і працею

найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки й стосунків [5, с. 30–31]. Що становить гуманістичну спрямованість особистості соціального педагога? Ідеали, інтереси, ціннісні орієнтації. І. Зязюн запропонував такий розподіл ціннісних орієнтацій як учителя, так і соціального педагога:

1) на себе – самоутвердження (щоб клієнти бачили кваліфікованого, вимогливого, справжнього фахівця);

2) на засоби соціально-педагогічного впливу (найважливіше — програма, заходи, способи їх пред'явлення);

3) на особистість клієнта (адаптація особистості в колективі);

4) на мету соціально-педагогічної діяльності (на допомогу клієнту в розвитку – гуманістична стратегія). Для соціального педагога провідною є орієнтація на головну мету за гармонійної узгодженості всіх інших: гуманізації діяльності, гідного самоутвердження, доцільності засобів, урахування потреб вихованців [5, с. 31].

Цікавим є підхід І. Намеснікової щодо ціннісних орієнтацій соціального працівника, який можна корелювати і на діяльність соціального педагога. Вона вважає, що «соціальний працівник спирається на такі цінності, які істотно впливають на характер прийнятого ним рішення щодо клієнта. На систему ціннісних орієнтацій соціального працівника, безумовно, впливають ціннісні орієнтації клієнта, цінності самої професії і суспільства в цілому. Професійна допомога завжди орієнтована на прагматичні цілі» [4]. Реалізувати ці цілі «допоможуть ціннісні орієнтації соціального працівника, причому цінності, «які працюють». Працюючі цінності дають можливість фахівцеві прийняти рішення про те, як чинити в конкретних випадках... Вони направляють взаємини між клієнтом і фахівцем і можуть бути згруповані за принципами соціальної роботи» [4].

Нею були виділені і обгрунтовані чотири групи «цінностей, які працюють»:

1) Діловитість (практицизм) означає: бути в курсі реального життя клієнта; бути гнучким; спонукати до дій; робити тільки те, що необхідно; дивитися реально на життя.

2) Компетентність.

- *Інтелектуальна компетенція* – загальне розуміння суті соціальної роботи.

- *Функціональна компетенція* – вміння соціального працівника усвідомлювати ситуацію, що склалася.

- *Індивідуальна компетенція* – розуміння суб'єктом самого себе, його бажання підвищувати власні професійні якості.

- *Оціночна компетенція* – здатність оцінювати результативність, наслідки та ефективність своєї праці.

Практика соціальної роботи переконливо свідчить про те, що компетентний фахівець дійсно може надати істотну допомогу клієнту. Некомпетентна допомога не може бути нейтральною, вона завжди шкодить клієнту. Крім того, в житті можна знайти чимало прикладів, коли соціальний педагог, який отримав професійну освіту, на практиці виявляється далеко не компетентним. І навпаки, практик, який не має професійної освіти, може виявитися дуже компетентним професіоналом.

3) Відповідальність. Формування у клієнта почуття відповідальності за самого себе: вибір правильного шляху для зміни ситуації; усвідомлення допомоги як праці; використання власних ресурсів; психологічна витривалість; подолання розчарування.

4) Повага, яка означає: цінувати різноманіття в людях; спілкуватися з клієнтом як з індивідуальністю; утримуватися від критичних суджень; дати знати клієнтові, що ви з ним; бути доступним для клієнта; приймати добру волю клієнта як належне; проявляти чуйність, коли вона розумна; враховувати ритм життя клієнта; допомагати клієнту пройти через хворобливі відчуття [4].

Таким чином, цінності, з якими працює фахівець, – це не просто погляди когось на процес соціальної роботи. Це дуже практичні інструменти для фахівця, які використовуються для того, щоб правильно вибудувати поведінку, приймати рішення і, врешті-решт, здійснити успішну професійну адаптацію.

Ми намагалися з'ясувати, яка цінність у спрямованості особистості майбутніх соціальних педагогів за значенням посідає перше місце? Знаючи цю цінність, ми зможемо констатувати, в якому напрямку йде процес соціальної адаптації майбутніх соціальних педагогів. Є. Павлотенков виділив шість груп ціннісних орієнтацій студентів: 1) спрямованість на себе; 2) спрямованість на групу, інших людей; 3) спрямованість на соціальну позицію; 4) спрямованість на справу; 5) спрямованість на професію; 6) спрямованість на самоствердження.

Ці групи ціннісних орієнтацій пропонувалися нами для ранжування магістрантам спеціальності «Соціальна робота» Центральноукраїнського державного педагогічного університету протягом 2018–2021 рр. Ціннісні орієнтації студентів розподілилися таким чином: I місце за значенням посідає спрямованість на самоствердження – 19,4%; II місце – спрямованість на справу – 17,4%; III місце –

спрямованість на групу, інших людей – 16,4%; IV місце – спрямованість на себе – 15,8%; V місце – спрямованість на професію – 15,7%; VI місце – спрямованість на соціальну позицію – 15,3%. За результатами дослідження ми можемо констатувати, що процес соціальної адаптації поки йде в напрямку самоствердження особистості студента, а спрямованість на професію залишається на передостанньому місці. На жаль, сприятливий напрямок адаптації стихійно не формується, тому проблема потребує подальшого експериментального дослідження.

Отже, можна припустити, що студенти зі стійкою професійною спрямованістю, чіткими ціннісними орієнтаціями та відповідним рівнем підготовленості та здібностей будуть успішніше адаптуватися до нових для них умов навчання, ніж ті, в кого хоча б один із названих компонентів не повністю відповідає вимогам професійної діяльності.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, можемо стверджувати, що адаптація невідривна від активності. Співвідношення цих двох сторін взаємодії людини із середовищем залежить від характеру діяльності та від етапу адаптації. Адаптація як цілісний процес містить: психічний розвиток особистості, фізіологічні зміни; пізнавальні процеси, трансформацію системи цінностей індивіда; активний вплив суб'єкта адаптації на себе та середовище.

Таким чином, якщо виходити з того, що адаптація в умовах вищого навчального закладу трактується як входження молоді до сукупності ролей і форм діяльності студентів, коли відбувається обов'язкове залучення особистості до системи поведінки, духовного світу, потреб, інтересів, то великого значення набуває засвоєння норм і цінностей колективу, які студент сприймає через призму індивідуального життєвого досвіду, виробляючи власну модель поведінки. Адаптація, як залучення до різних видів діяльності й засвоєння норм та цінностей колективу, пов'язана із самоутвердженням особистості, з проявом її активного ставлення до світу. Адаптація виступає як засіб і спосіб реалізації соціальної активності.

Для подальшого педагогічного аналізу та отримання експериментальних результатів необхідно провести серед студентів методичку Е. Фанталова на «конфлікт» понять (цінність-доступність), яка допоможе визначити протиріччя між рівнем запитів студентів та їх реальними можливостями, а також розробити модель соціальної адаптації студентів, яка допоможе цілеспрямовано вплинути на процес соціально-професійної адаптації

майбутніх фахівців.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)». К. : Райдуга, 1994. 61 с.
2. Каткова Т. І. Соціально-професійна адаптація студентів вищих навчальних закладів економічного профілю. Запоріжжя: Прем'єр, 2004. 136 с.
3. Крижко В. В., Павлютенков Е. М. Психология в практике менеджера образования. Спб.: КАРО, 2001. 304 с.
4. Наместникова И. В. Этические основы социальной работы: учебник для бакалавров / И. В. Наместникова. Москва: Издательство Юрайт, 2014. 367 с.
5. Педагогічна майстерність: Підручник / Л. В. Крамущенко, І. А. Зязюна, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. 2-ге вид., допов. і переробл. К. : Вища школа, 2004. 422 с.
6. Філософія: Навч.-метод. посібник / Л. В. Афанасьева, В. В. Букреев, Л. С. Воробйова, Л. Ф. Глинська, Т. С. Троїцька. К. : Акцент, 2003. 200 с.
7. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособие для вузов. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 437 с.

REFERENCES

1. *Derzhavna natsional'na prohrama «Osvita (Ukraina XXI stolittia)»* (1994). [State National Program «Education (Ukraine XXI century)»]. Kyiv.
2. Katkova, T. I. (2004). *Sotsial'no-profesiyana adaptatsiya studentiv vyshchyykh navchal'nykh zakladiv ekonomichnoho profilyu*. [Socio-professional adaptation of students of higher educational institutions of economic profile]. Zaporizhzhia.
3. Krizhko, V. V., Pavlyutenkov, E. M. (2001). *Psikhologiya v praktike menedzhera obrazovaniya*. [Psychology in the practice of an education manager]. Sankt-Peterburg.
4. Namestnikova, I. V. (2014). *Eticheskiye osnovy sotsial'noy raboty: uchebnik dlya bakalavrov*. [Ethical Foundations of Social Work]. Moskva.
5. Kramushchenko, L. V., Ziaziun, I. A., Kryvonos, I. F. (2004). *Pedahohichna maysternist': Pidruchnyk*. [Pedagogical skills]. Kyiv.
6. Afanas'yeva, L. V., Bukreyev, V. V., Vorobyova, L. S., Hlyns'ka, L. F., Troyts'ka, T. S. (2003). *Filosofiya*. [Philosophy]. Kyiv.
7. Chernilevskiy, D. V. (2002). *Didakticheskiye tekhnologii v vysshey shkole: Ucheb. posobiye dlya vuzov*. [Didactic technologies in higher education]. Moskva.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СЕМЕЗ Андрій Анатолійович — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми соціально-професійної адаптації вчителя, соціального

педагога, соціального працівника; педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SEMEZ Andrii Anatoliiovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Work, Social Pedagogy and Psychology of the Volodymyr Vynnychenko

УДК 378: [37.011.3-051:78]

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-197-162-165

Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: problems of social-professional adaptation of a teacher, a social pedagogue, a social worker; pedagogical heritage of V. O. Sukhomlynskyi.

Стаття надійшла до редакції 09.05.2021 р.

СИДОРЕНКО Тетяна Дмитрівна – доцент кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1926-253X>
e-mail: sidorenkotd@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДИГІТАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У всіх уведених за останнє десятиліття державою навчальних Програмах України підкреслюється зосередженість на учневі, важливість ключових компетенцій, необхідність пов'язувати в навчальному процесі нові знання з вже існуючими, з різними предметами і галузями. Робиться акцент на спрямуванні особистості на саморозвиток, самовдосконалення. Система загальної освіти налаштовується у відповідності з вимогами часу й вимагає забезпечення інформаційної підтримки викладачам, учителям, студентам, уніям у всіх закладах освіти.

За допомогою мережі дигітального простору (Диджитал, від лат. *Digitus* – «палець», англ. *Digital* – «пальцевий, цифровий») – сучасне міжнародне науково-технічне поняття, яке в українській мові може мати близькі, але різні значення: дискретний, цифровий, електронний) віртуалізуються пізнавальні можливості особистості, дозволяючи долати географічні перепони, роблячи надбання цінностей культури доступними для споглядання кожному [2]. Швидкість поширення інформаційних потоків призводить до ситуації тотальної дигіталізації суспільних процесів і життя людини, зміни культурних парадигм.

Запорожцева Л. доходить висновку, що «дигітальний простір утворюється завдяки орієнтації культури на новітні інформаційно-цифрові технології, а також мануальну та пальцеву взаємодію людини із гаджетами й комп'ютерами» [3, с. 53].

Термін «інформатизація» стає все менш актуальним, молоде покоління живе в

дигітальному форматі, де традиційна культура зі сформованою системою цінностей сприймається у цифровому просторі, з'являється кліп-культура, екранна культура, інтернет-культура, культура віртуального спілкування, культура комп'ютерних ігор, науково-цифрова культура та ін. До основних феноменів, що визначають сучасну цифрову обізнаність, відносяться персональний комп'ютер і вся відкрита сукупність інформаційних систем, які призначені для забезпечення різних завдань освітнього процесу: Інтернет, штучний інтелект, системне і прикладне програмне забезпечення, комп'ютерна графіка та системи віртуальної реальності, цифрові формати традиційних засобів комунікації та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В дигітальному просторі поняття «педагогічна культура» розширює свої межі складових і не тільки з'єднує поняття «педагогіка» і «культура», а й синтезує загальну культуру з умінням орієнтуватись у власному контенті.

Різноманітні аспекти культуротворчої діяльності людини розглядаються в працях науковців А. Арнольдова, Є. Баллера, М. Бахтіна, В. Біблера, Ю. Богуцького, С. Безклубенко, В.Гладишева, Н. Злобіна, В. Кременя, А. Михайлюк, В. Межуєва, В. Семенова, О. Чеботаєва та ін.

Велике значення в дослідженні з проблеми професійно-педагогічної підготовки вчителя мають праці О. Абдуліної, Є. Барбіної, А. Белкіна, С. Вітвицької, В. Гриньової, Є. Гришина, О. Дубасенюк, С. Єлканова, І. Зязюна, В. Кан-Каліка,